

ЛЕКЦИЯ 11

**ТВОРЧЕСКОЕ
СОТРУДНИЧЕСТВО
ПРЕПОДАВАТЕЛЯ И
СТУДЕНТОВ - ВЫСШАЯ ЦЕЛЬ
УНИВЕРСИТЕТА.**

ПЛАН

1. Педагогика сотрудничества.
2. Творчество как психолого– педагогическая проблема.
 - 2.1. Педагогика и психология творчества.
3. Обучение творчеству.
4. Творчество как педагогическая цель.

1. Педагогика сотрудничества.

- Педагогика сотрудничества - равноправные отношения в системе «обучающий - обучающиеся», где ведущая роль отводится преподавателю, а в результате совместного творчества происходит становление студента, как будущего профессионала, а педагога - дальнейший рост профессионального мастерства, творчества благодаря эвристической деятельности, умению использовать «янусовский» образ мышления.
- В.Л.Кирпичовым более ста лет тому назад: «Политехнический институт есть высшее учебное заведение назначенное для подготовки инженеров, т. е. как показывает само название, людей гения, способных придумывать и устраивать новое. С понятием о деятельности инженера необходимо соединяется требование творческой способности и созидательной деятельности, умение делать нечто новое.»

Мышление-это новое сотворение мира

- **Творчество как психолого-педагогическая проблема.** Синонимом слова «творчество» человечество всегда считало «созидание», связывают творчество с бессмертием, Р.Роллан сказал, что «творить – значит убивать смерть».
- **Мышление как философская категория** - свойство особым образом организованной материи, наиболее сложный познавательный процесс в структуре психики человека. Мышление – высшая ступень познания. Наиболее точно охарактеризовал мышление А.Камю: «Мышление – это новое сотворение мира». В возрасте от 18 до 25 лет мышление имеет более высокие по уровню показатели. Точки наивысшего подъёма в мышлении - 20,23,25, 32 и 35 лет.

МЫШЛЕНИЕ

- Мышление формируется в результате воспитания и самовоспитания;
- Учить мышлению должна школа и университет;

Тони Бьюзен

«Супермышление»

Творчество

- **Творчество - тайна**, от которой человеку дано ухватить только «до» и «после», понимая «до» как психологию творца, а «после» как черты созданной вещи. Суть и технология происходящего между ними ускользает и является для человека **«трагически невидимой»**.
- Возможности интеллекта, характеризующиеся интенсивностью протекания **процессов мышления, памяти, восприятия, воображения, неограниченны**.
- Развивать **способности**, заложенные в человеке от рождения почти **физиологические потребности в информации**, ощущаемые человеком столь же **настойчиво, как потребность летать у птицы, плыть против течения у рыбы**.
- Все исследуют **«трагически невидимое» мышление**, составляющее безграничное могущество человека над окружающей действительностью.

Исследуется широкий диапазон проблем творчества:

- роль интуиции в творческом процессе;
- творческий характер познания;
- социальные и психологические факторы творческой активности;
- природа и функции источников формирования механизмов проявления творчества;
- способности, обеспечивающие творческую деятельность личности;
- компьютерная поддержка технического творчества;
- соотношение интеллекта с творчеством личности с его творческими способностями, их взаимозависимость;
- творчество как способ осуществления гуманизма;
- особенности индивидуального и коллективного творчества;
- методы активизации творчества; современные технологии творчества;
- управление эффективностью творчества.

Ключевые способности для творчества

- восприимчивость, чувствительность к проблемам, способность к обнаружению и постановке проблем;
- честолюбие;
- изменчивость мышления;
- гибкость мышления;
- интеллектуальная независимость;
- самостоятельность научного размышления без оглядки на авторитеты, без боязни, что люди скажут, внутренняя свобода;
- проицательность;
- способность к генерированию идей;
- научная фантазия, А.Эйнштейн называл её созидальной фантазией;
- способность к риску;
- любознательность, стремление к новому, к усовершенствованию путём добавления деталей;
- психологическая готовность (ориентация на новое)
- гносеологическая готовность (широта кругозора), интеллектуальный диапазон;
- социальная готовность.

Ключевые способности для творчества

- Особенно подчеркивается богатая внутренняя жизнь творческой личности и независимость. **«Он независим - это черта таланта».**
- Вместе с независимостью творческой личности учёные отмечают **поглощенность собой.**
- Интеллектуальные способности измеримы
- IQ более связан с академическими успехами, чем с творческой продуктивностью.
- «Пороговый уровень » IQ просто необходим, так как ниже этого уровня творческая деятельность невозможна.
- ***Л. Толстой:*** «Знание только тогда знание, когда оно приобретено усилиями своей мысли, а не памятью».

Обучение творчеству

- Творческому продуктивному мышлению можно научить.
- Мыслить- значит проводить операции: сравнения, абстрагирования, конкретизации, обобщения, и др.

Пути обучения мышлению

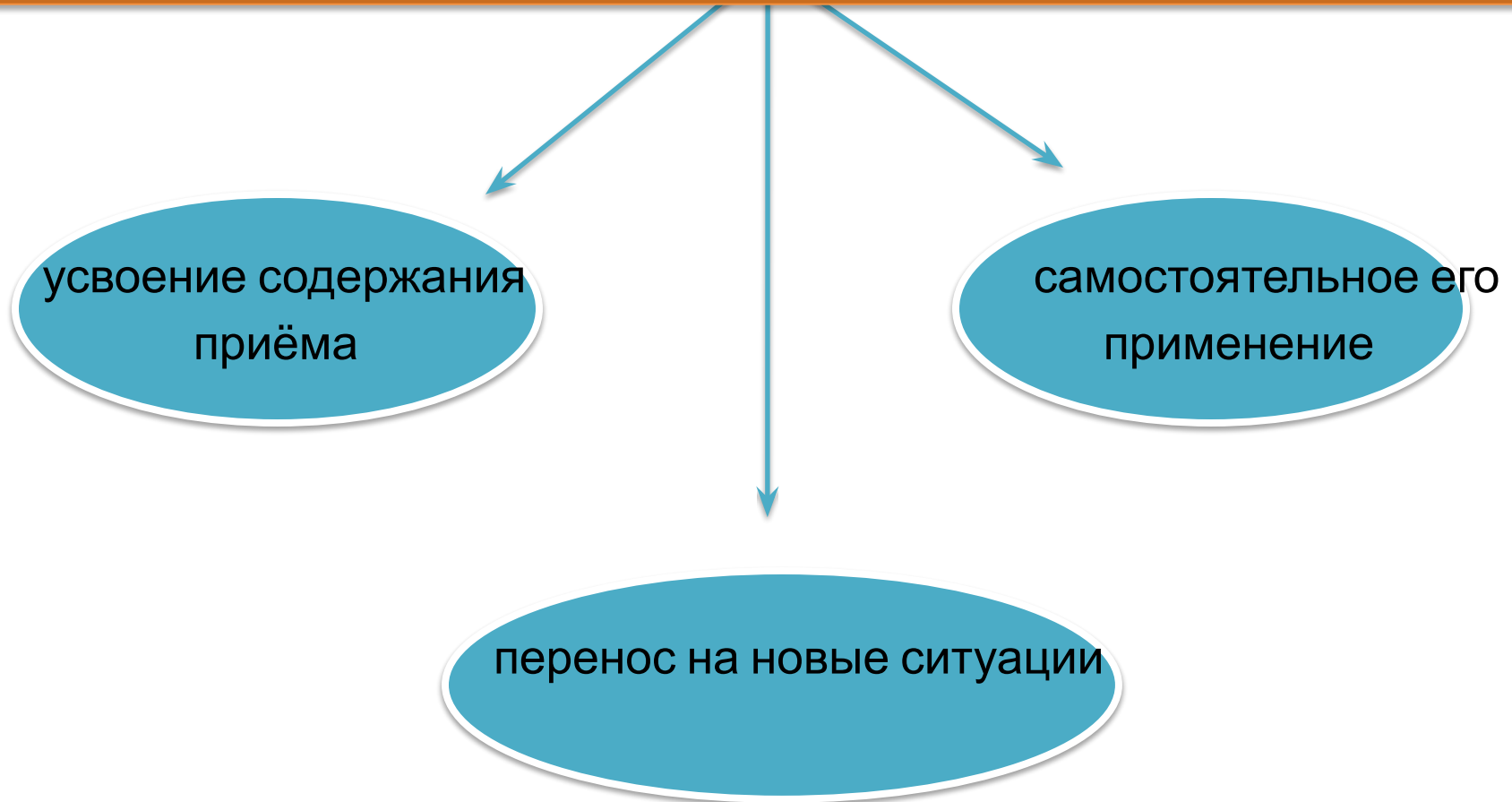
Задача университета и преподавателя состоит в обучении *студента приёмам умственной деятельности.*

«Приём» - совокупность действий. Чем раньше человек усвоит приёмы мышления, тем лучше.

Приёмы мышления

Пути формирования приёмов умственной деятельности

Приемы мышления

- **Овладение приёмами** происходит: через *ознакомление* обучающихся с ними; во-вторых через *упражнение*, применение различных приёмов умственной деятельности на различном материале; в третьих, через *перенос* - использование приёмов при решении новых задач.
- **Д.Писарев** писал, что « каждый человек ,не родившийся идиотом, может развить в себе мыслительную способность, может укрепить её полезным трудом».

МЫШЛЕНИЕ

Формы мышления

суждение, умозаключение, понятие

Виды мышления

практическое, действенное,
конкретно-образное,
теоретическое (словесно-понятийное),
художественное

критичность
Качества мышления

самостоятельность, нешаблонность,
последовательность, систематичность,
логичность, гибкость, подвижность ума,
доказательность

Процессуальный состав мышления

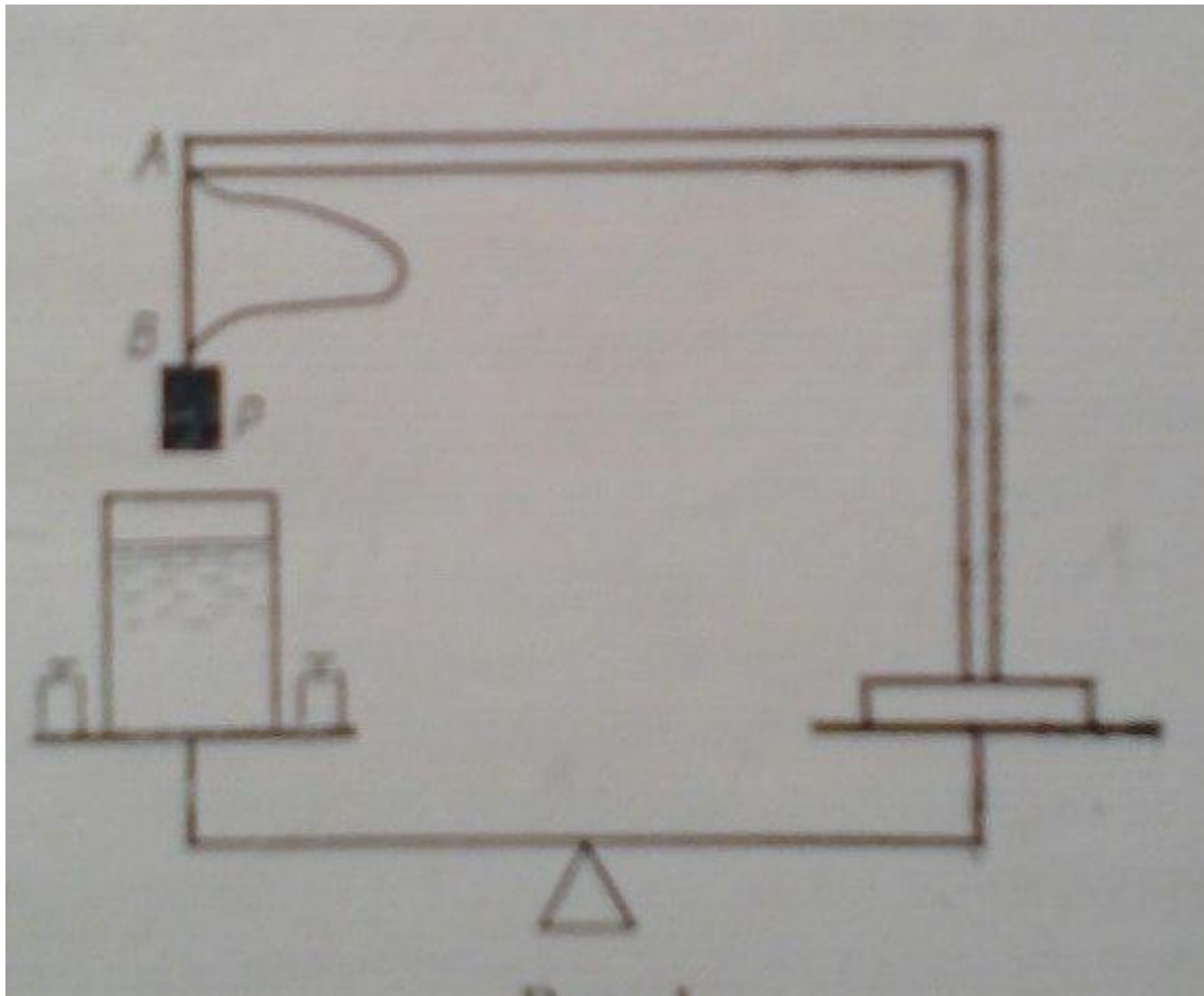
- Главное для творческого мышления - *нешаблонность*, умение охватить действительность во всех её отношениях.
- **Процессуальный состав мышления** - процесс включения объекта мысли в новые связи, с одной стороны, и непременно расторжение связей - с другой. Расторжение уже имеющихся связей позволяет избавиться от прикованности внимания, переключить его на другой предмет.

критерий творчества

- Основной критерий творчества – новизна. Решая мелкие задачи, проблемы, мы меняемся, оставаясь сами собой, мы открываем мир и творим в этом мире себя:

«Воспитание творчеством»

«Никому не проходит безнаказанно прогулка под пальмами»

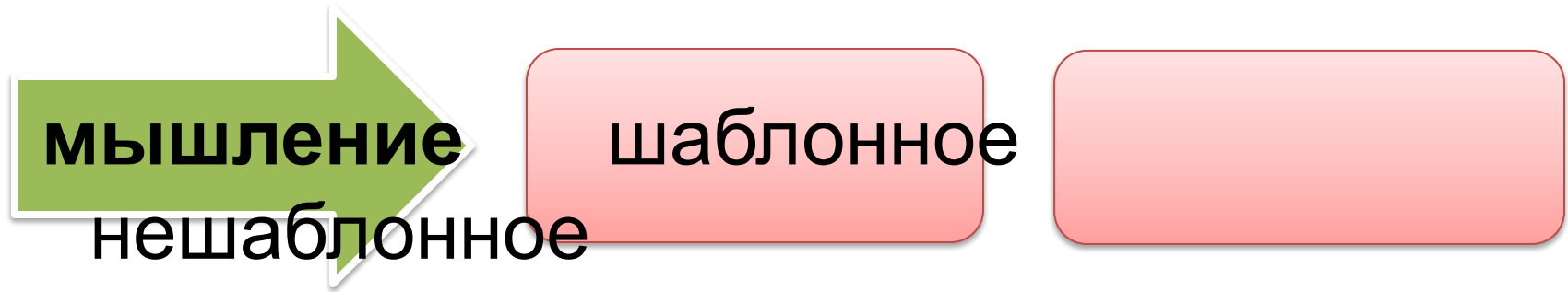
- На одной чаше весов находится **сосуд с водой**, а на другой штатив, на перекладине которого подвешено на нитке АВ тело Р. Пока тело не погружено в воду, весы находятся в равновесии. Затем нитку АВ удлиняют так, что тело Р погружается целиком в воду. При этом равновесие нарушается.
- Какой добавочный груз и на какую чашу весов необходимо положить, чтобы восстановить равновесие весов?

Алексей Поддубный. «Джанго»

- я здесь почти не при чем, просто попал в реку и поплыл по ней... Эти песни хотели родиться, я только помог им...

Творчество как педагогическая цель

При шаблонном мышлении логика управляет разумом, тогда как при нешаблонном она его обслуживает.

Л.Толстой «университет не храм, а мастерская»

Творчество как педагогическая цель

- Побуждение творческой самостоятельной работы под руководством педагога – **извечная задача** и **проблема университета**.
- Л.Толстой: знание только тогда знание, когда оно приобретено усилиями с воей мысли, **а не памятью**

**Творчі здібності.
Креативність.
Обдарованість**

Моя душа

Моя душа, як пісня у струмка.
Така ще зовсім юна і проста?
Біжить кудись струмок, дзвенить, співа,
Тече в струмочку тім вода жива.
Моя душа ключем джерельним б'є.
Колись вона, як сонце, виграє,
Колись тремтить, як загане лоша,
Колись співа та лине в небеса.
Не можу розібратися в собі,
Що потребую, треба що мені?
Загинути в тернових колючках,
Чи слави хочу в лаврових вінках?
Чи просто жити, як усі живуть?
Пробачте, а життя тоді де суть?
А як творити, мріяти, любити?
Адже життя людське – це тільки мить.
І раз дано прожити нам життя.
Мої вірші, то все моя душа,
Бо я живу рядками у віршах.
І в тих рядках моя любов і страх.
Моє тепло і відданість моя,
І сміх, і плач, і пісня солов'я,
Господь, весна, гаї, степи, поля...
Усе в моїх віршах, мої вірші - то я.

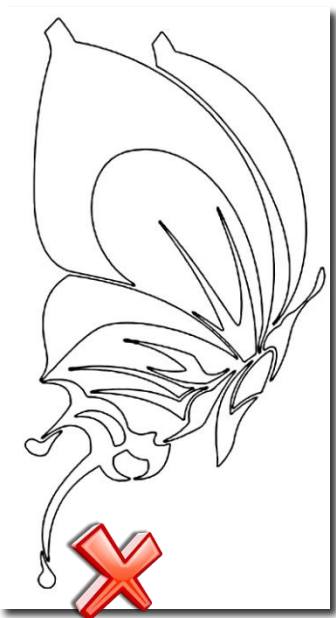
Здібності

- **Здібності** - виявляються в швидкості, глибині і міцності оволодіння способами та прийомами діяльності.
- індивідуальні особливості, що забезпечують успіх у діяльності й легкість оволодіння нею

Будь-яка діяльність вимагає від людини не однієї здібності, а багатьох. Наприклад, літературні здібності охоплюють вразливість, спостережливість, образну пам'ять, творчу уяву, здатність до творчого та виразного мовлення

Основні шляхи та умови розвитку здібностей:

- *Включення в активну діяльність;*
- *Формування і підтримка позитивних мотивів;*
- *Адекватна оцінка і самооцінка здібностей;*
- *Самовиховання здібностей;*
- *Врахування індивідуальних особливостей особистості;*
- *Різносторонній розвиток особистості.*

Е. Фромм

Творчі здібності - це здатність дивуватися і пізнавати, вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, це націленість на відкриття нового і здатність до глибокого усвідомлення свого досвіду.

ОСНОВНІ
ПОКАЗНИКИ
ТВОРЧИХ
ЗДІБНОСТЕЙ :

Швидкість

думки -

кількість

ідей, що

виникають

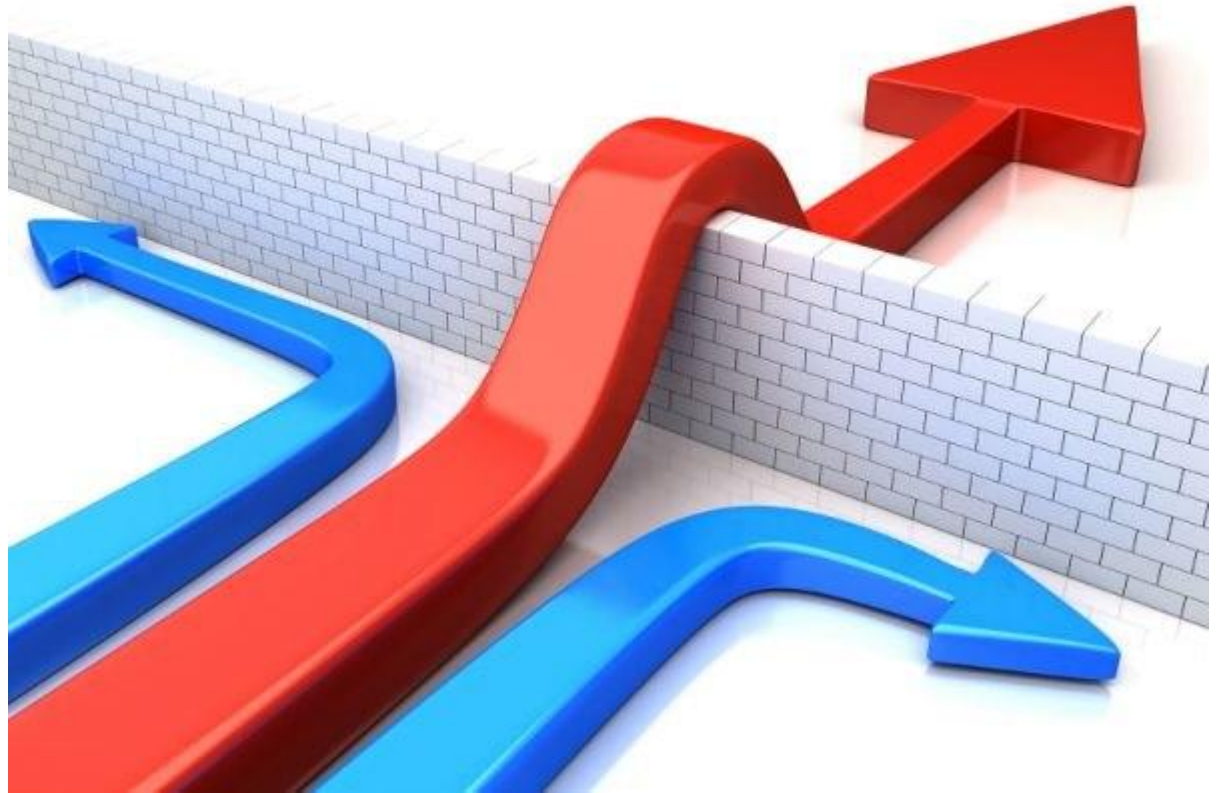
в одиницю

часу.

Гнучкість думки -

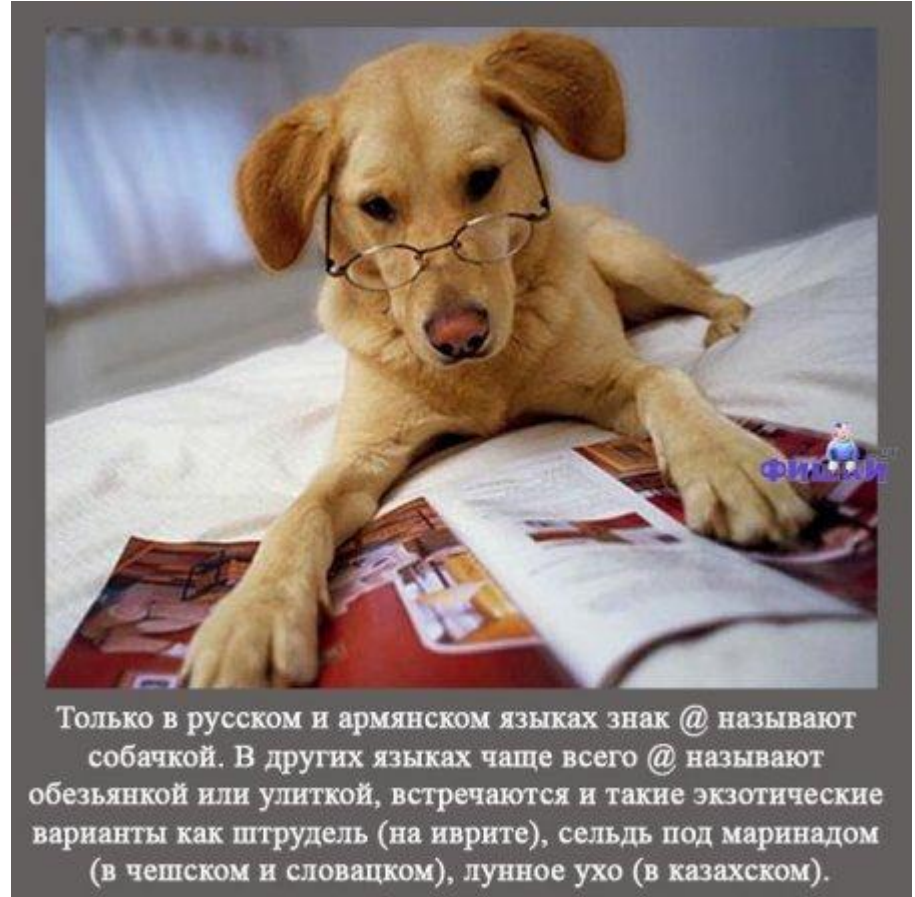
здатність
-швидко і без
внутрішніх
зусиль
переключатися
з однієї ідеї на
іншу, бачити,
що інформацію,
отриману в
одному
контексті,
можна
використати в
іншому.

Оригінальність

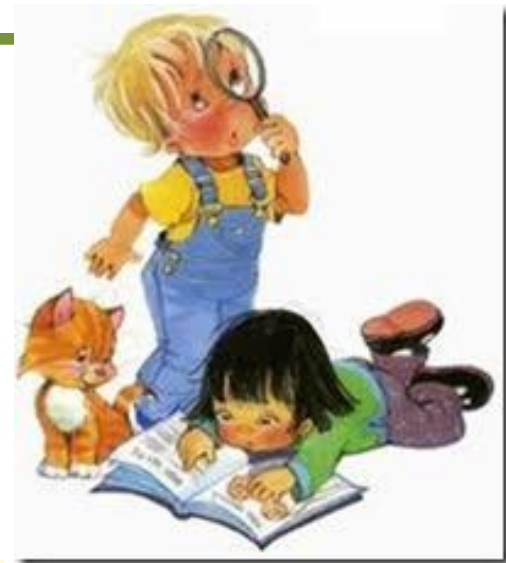
=

здатність до
генерації ідей, що
відрізняються
від
загальноприйнят
их,
парадоксальних,
несподіваних
рішень

Только в русском и армянском языках знак @ называют собачкой. В других языках чаще всего @ называют обезьянкой или улиткой, встречаются и такие экзотические варианты как штрудель (на иврите), сельдь под маринадом (в чешском и словацком), лунное ухо (в казахском).

Допитливість - здатність дивуватися, цікавість і відкритість до всього ґ

Точність - здатність
удосконалювати й надавати
закінченого вигляду своєму
творчому продукту

Сміливість - здатність приймати рішення в ситуації невизначеності, не лякатися власних висновків і доводити їх до кінця, ризикуючи особистим успіхом та репутацією.

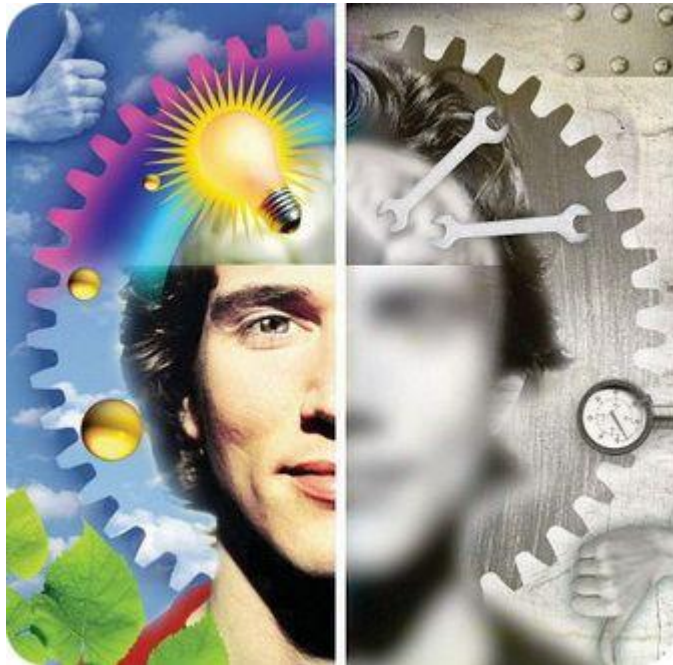

Креативність — (лат. *creatio* — створення)

творчість, що «не тільки висуває ідеї, але й доводить їх до конкретного практичного результату. А слово «творчий» (рос. *творческий*) залишається зі своїм вихідним значенням, що не розрізняє діяльність результативну й, навпаки, безрезультатну.»

Креативность - это
способность красиво смотреть на простые вещи.

Обдарованість

_ специфічне поєднання здібностей, інтересів, потреб, яке дає змогу виконувати певну діяльність на якісно високому рівні, що відрізняється від умовного “середнього рівня”

**Творча обдарованість –
дає змогу успішно розв'язувати
творчі завдання, виконувати
творчу діяльність більш
оригінально, ніж при наявності
” творчих здібностей.**

В.О.Моляко

Види обдарованості :

□ загальна і спеціальна;

**технічна, наукова (зокрема
математична), музична,
поетична, художня, артистична
та ін.**

моторна, сенсорна,
перцептивна, інтелектуальна
ТОЩО.

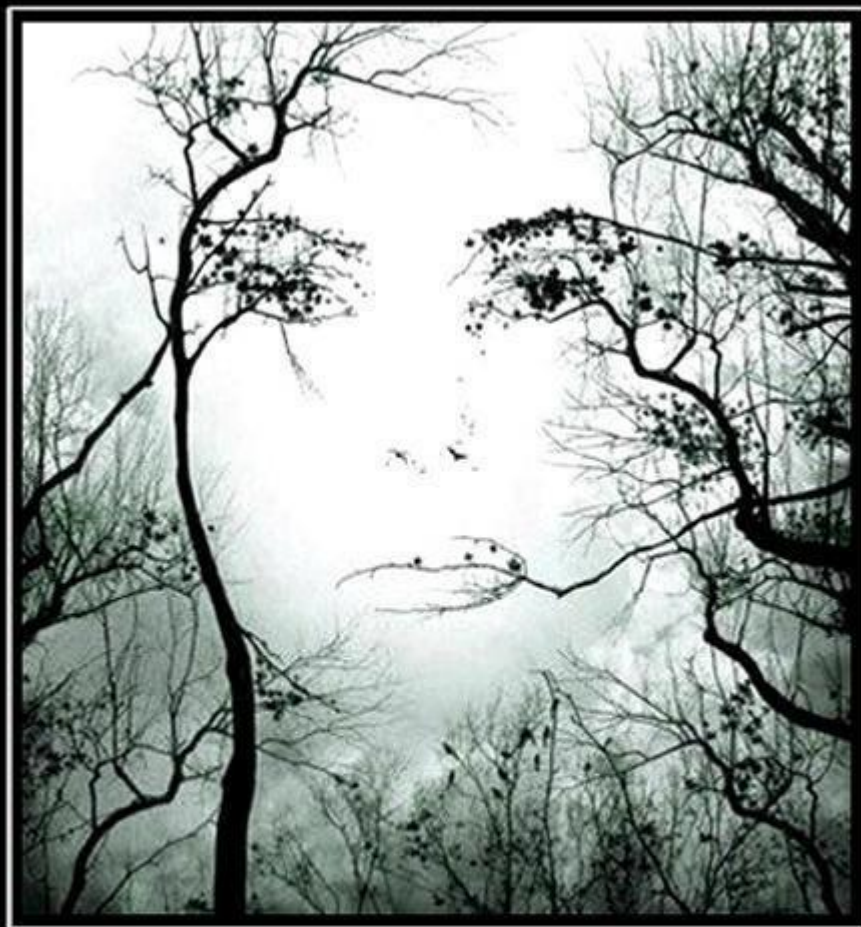

Вищими рівнями обдарованості є -

талант

- вищий рівень розвитку здібностей до певної міри, причому ці здібності значною мірою встигли реалізуватися в конкретних суспільно-значущих продуктах.

Талант

каждый видит по-своему

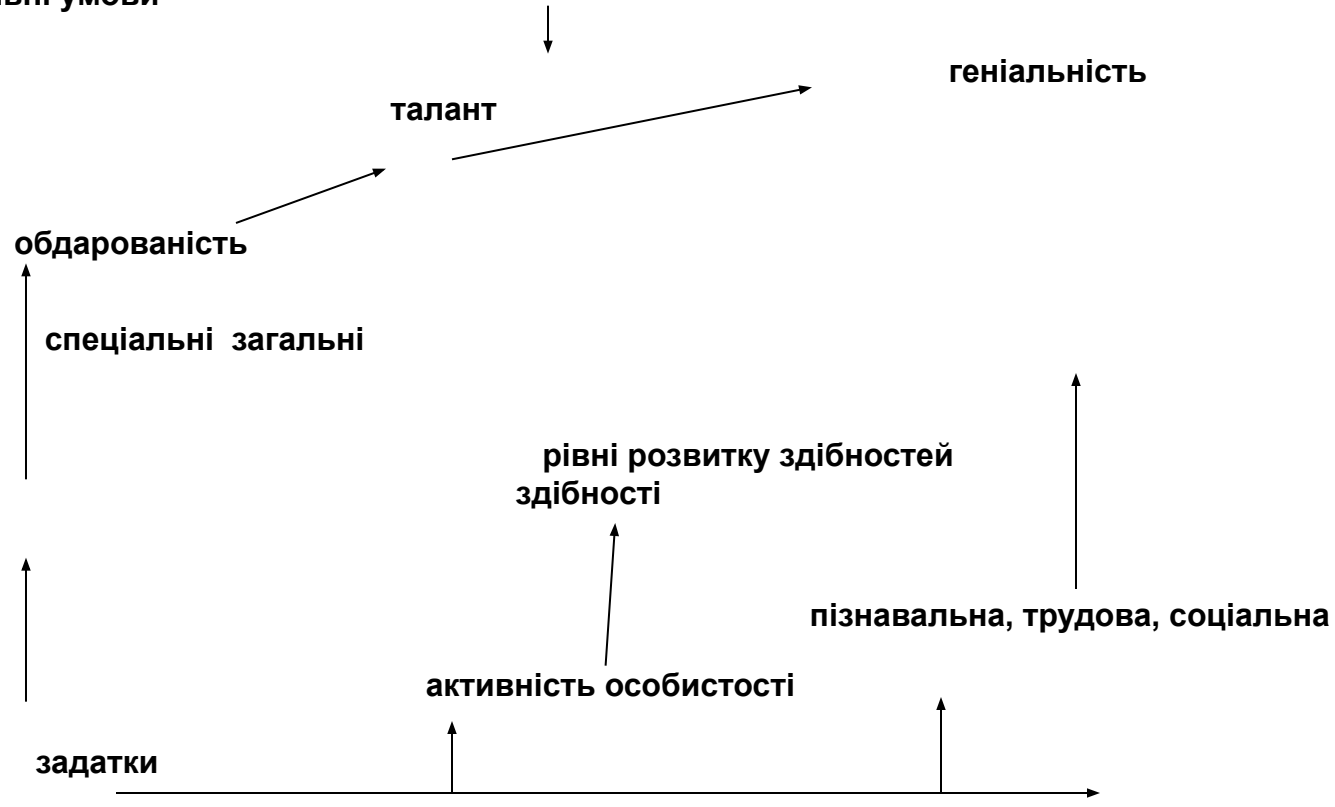
геніальність

- **соціальна властивість особистості, як визначається високим ступенем прояву її таланту та активної діяльності.**

Розглянемо схему розвитку здібностей

Соціальні умови

Вправа 1. Нестандартне використання предметів.

На протязі 3 хвилин запропонуйте якомога більше нестандартних способів використання звичайних предметів. Свої відповіді нумеруйте і записуйте в стовпчик в зошитах. Голосно не промовляйте. Засікаю час.

Це предмети – *газета, цеглина, лінійка, мотузка.*

Перевіримо: хто придумав 20? 15? 10? Зачитайте свій список. Інші учасники доповнюють цей список своїми пропозиціями.

Вправа 2. Синоніми.

За протязі 2 хвилин придумайте якомога більше синонімів до слова «високий»

. Вправа 3. Непередбачені наслідки.

В умовах обмеженого часу вам необхідно в зошитах записати різні варіанти наслідків якоїсь фантастичної дії: наприклад, що буде відбуватися, якщо на Землі настане вічна темрява? Які наслідки може мати те, що на Землі зникнуть всі коти?

Вправа 4. Круги.

На бланках, де намальовано 20 кругів, за 5 хвилин треба зобразити якомога більше оригінальних малюнків, круги використовувати як основу.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

- 1. Охарактеризуйте творчі здібності.**
- 2. Які основні показники творчих здібностей?**
- 3. Що таке креативність?**
- 4. Дати визначення обдарованості.**
- 5. Назвати види обдарованості.**
- 6. Пояснити поняття: “талант”, “геніальність”. Яка між ними різниця?**

Список використаних джерел :

1. Загальна психологія: Навч. посібник О. Скрипченко, Л. Долинська та ін. – К.: “А.П.Н.”, 1999.
2. Ільїна Н.М. Загальна психологія в екзаменаційних питаннях і відповідях: навчальний посібник / Н.М.Ільїна.- Суми : ВТД “Університетська книга”, 2009.
3. Тернопільська В.І. Психологія для старшокласників (від самопізнання до соціальної відповідальності): Навчальний посібник / За ред. проф. М.В. Левківського. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.
4. Цимбалюк І.М. Психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид-ня: випр. і доп. – К.: ВД “Професіонал”, 2006.

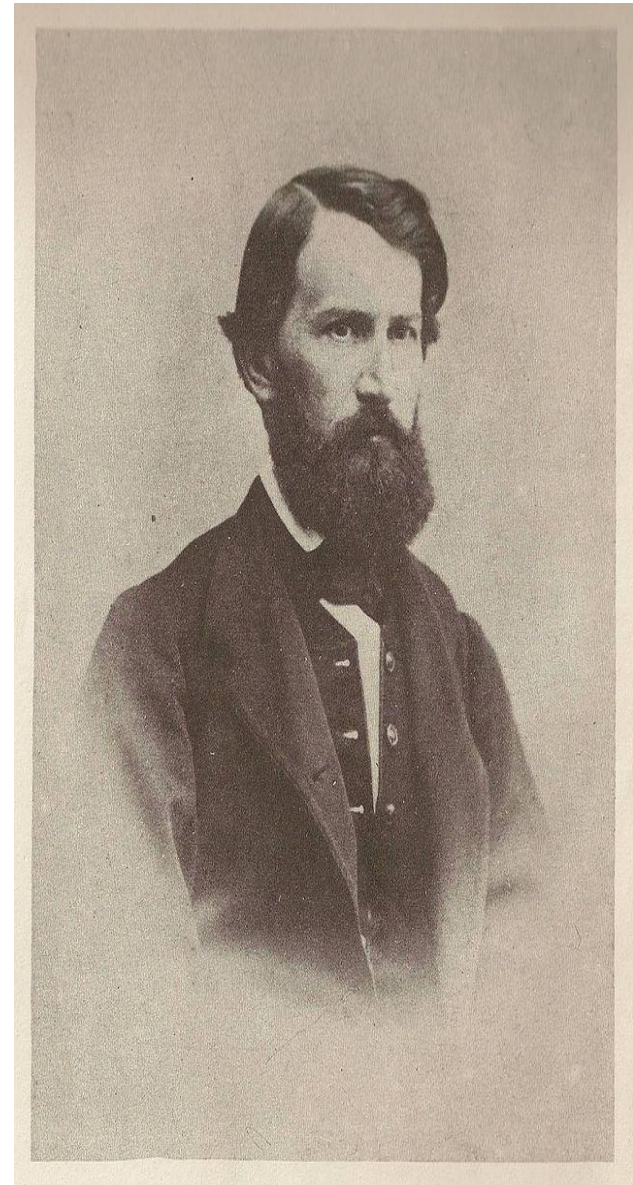
Творчество в
деятельности
современного педагога

«Под творчеством я все время
понимаю не создание
культурных продуктов,
а потрясение и подъем всего
человеческого существа,
направленного к иной, высшей
жизни...

Н.А.

Бердяев

- К. Д. Ушинский называл педагогику искусством воспитания. Объединяющим началом между искусством в широком смысле и искусством воспитания педагог считал их духовно-гуманистическую направленность, преобразующую деятельность по совершенствованию личности в соответствии с высшим нравственно-эстетическим идеалом. А различие, по его мнению, состоит в том, что если художник творит «вторую природу», воплощая в вымышленных образах реалии жизни, то учитель работает с «первоисточником», живой личностью, реальными человеческими отношениями. Поэтому искусство воспитания, по его мнению, есть высший тип творчества.

- А. С. Макаренко говорил о том, что не может быть хорошим воспитателем, у которого не поставлен голос, который не умеет правильно стоять, сидеть, ходить, выражать радость или неудовольствие. Вместе с тем, он предостерегал от увлечения чисто внешней стороной воздействия на воспитанников, любая техника должна быть отражением истинных переживаний, духовного богатства педагога.

- В. А. Сухомлинский выделил три слагаемых учебно-воспитательного процесса в школе: науку, мастерство, искусство. Он также отмечал индивидуальность педагогического творчества, что роднит его с художественным творчеством. Об этом же свидетельствуют данные современных исследований (Ю. П. Азаров, В. А. Кан-Калик, Г. А. Петрова).

Выделены общие черты педагогической деятельности и деятельности работников искусства:

- 1) значительное постоянное участие элементов работы, не поддающихся авторизации;
- 2) наличие внеурочной работы (тренировочной и «над предметом»);
- 3) специфические профессиональные эмоции;
- 4) значительная сложность требований, предъявляемых к психофизическому аппарату работника;
- 5) присутствие творческого элемента

Критерии педагогического творчества:

- - наличие глубоких и всесторонних знаний и их критическая переработка и осмысление;
- - умение перевести теоретические и методические положения в педагогические действия;
- - способность к самосовершенствованию и самообразованию;
- - разработка новых методик, форм, приемов и их оригинальное сочетание;
- - вариативность, диалектичность, изменчивость системы деятельности;
- - эффективное применение имеющегося опыта в новых условиях;
- - способность к рефлексивной оценке собственной деятельности и ее результатов;
- - формирование индивидуального стиля педагогической деятельности на основе сочетания и выработки эталонных и индивидуально неповторимых черт личности педагога;
- - способность к импровизации, основанной на знании и интуиции;
- - умение видеть «веер вариантов»

Выделяют *три сферы творческой деятельности учителя:*

- 1) **методическое творчество** (связано с умением анализировать возникающие педагогические ситуации, правильно выбирать и строить методические модели, конструировать содержание и способы воздействия в учебно-воспитательном процессе; изучать передовой педагогический опыт и грамотно применять его в своей практике с учетом индивидуальных особенностей педагога и коллектива детей).
- 2) **коммуникативное творчество (взаимодействие с детьми)** (данное творчество связано с организацией педагогически целесообразного и эффективного общения как с детьми, так и с родителями, коллегами, администрацией; способность осуществлять саморегуляцию).
- 3) **творческое самовоспитание** (осознание самого себя как конкретной творческой индивидуальности, определение своих профессионально-личностных качеств, требующих дальнейшего совершенствования и корректировки, а также разработки долгосрочной программы собственного самосовершенствования в системе непрерывного самообразования).

В литературе определены следующие условия развития творчества педагога:

- - уровень педагогической компетентности учителя, его педагогического мышления;
- - стремление к творческому поиску;
- - владение педагогической техникой, педагогический опыт;
- - достаточный уровень развития интеллектуальных умений, воображения и интуиции;
- - видение проблем, гибкость, самостоятельность и критичность мышления;
- - психологическая безопасность, атмосфера открытости и т. д.

**Творчі здібності.
Креативність.
Обдарованість**

Основні шляхи та умови розвитку здібностей:

- *Включення в активну діяльність;*
- *Формування і підтримка позитивних мотивів;*
- *Адекватна оцінка і самооцінка здібностей;*
- *Самовиховання здібностей;*
- *Врахування індивідуальних особливостей особистості;*
- *Різносторонній розвиток особистості.*

Е. Фромм

Творчі здібності - це здатність дивуватися і пізнавати, вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, це націленість на відкриття нового і здатність до глибокого усвідомлення свого досвіду.

ОСНОВНІ
ПОКАЗНИКИ
ТВОРЧИХ
ЗДІБНОСТЕЙ :

Швидкість

думки -

кількість

ідей, що

виникають

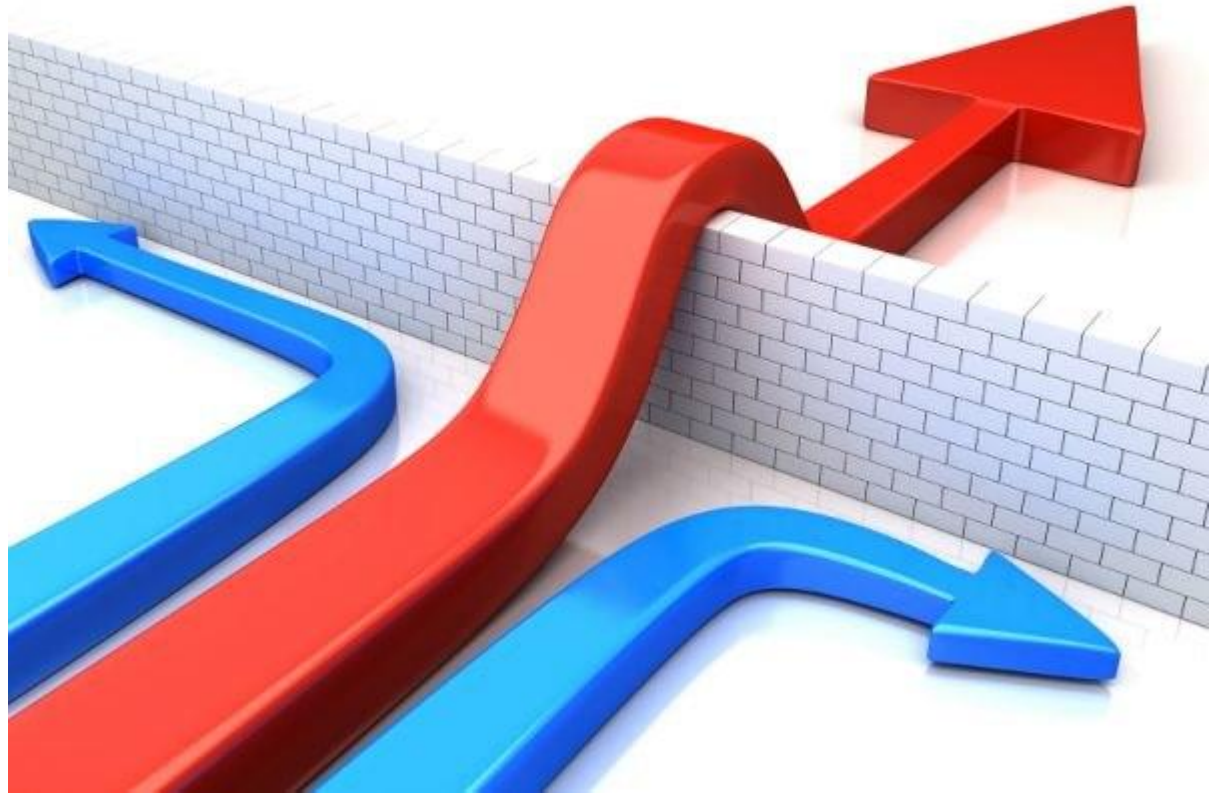
в одиницю

часу.

Гнучкість думки -

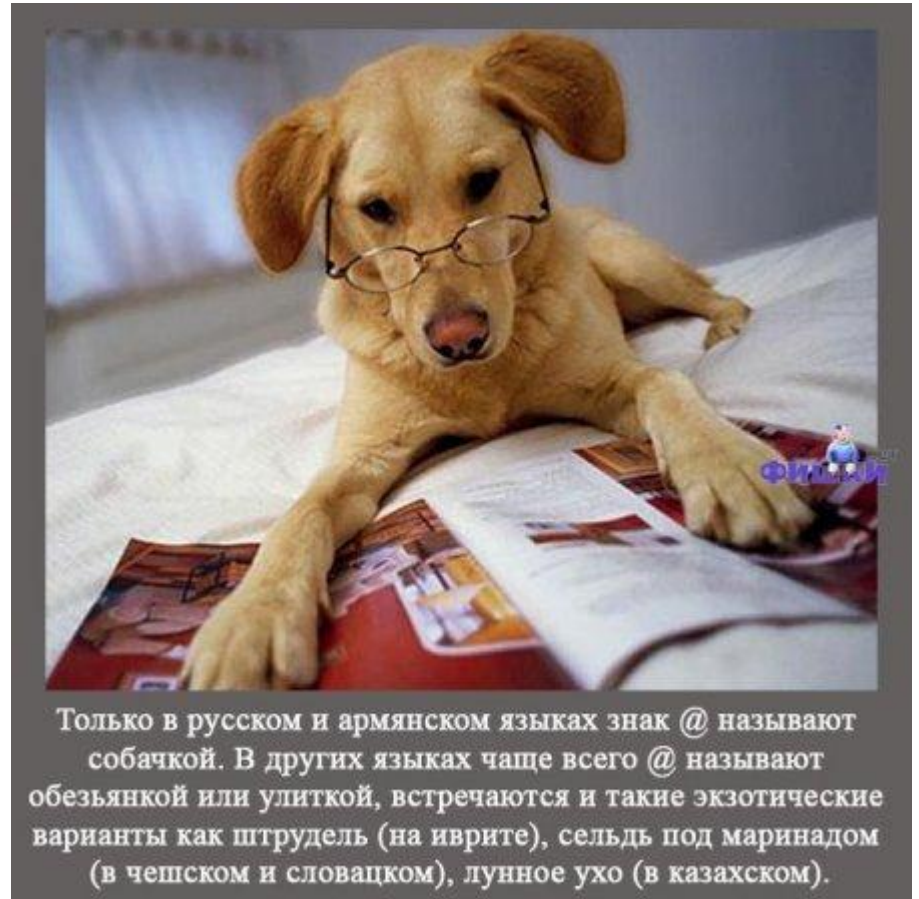
здатність
-швидко і без
внутрішніх
зусиль
переключатися
з однієї ідеї на
іншу, бачити,
що інформацію,
отриману в
одному
контексті,
можна
використати в
іншому.

Оригінальність

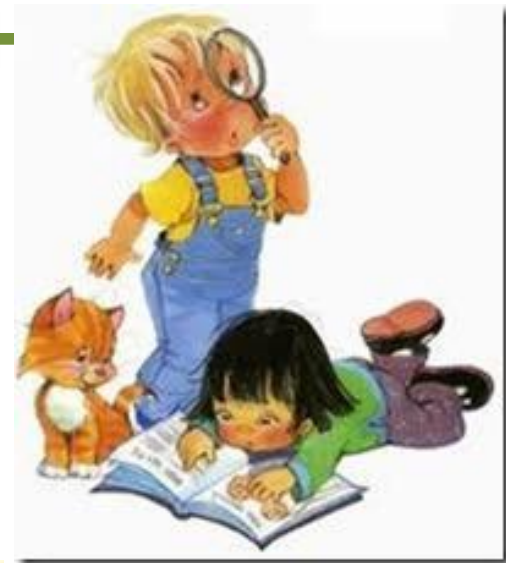
=

здатність до
генерації ідей, що
відрізняються
від
загальноприйнят
их,
парадоксальних,
несподіваних
рішень

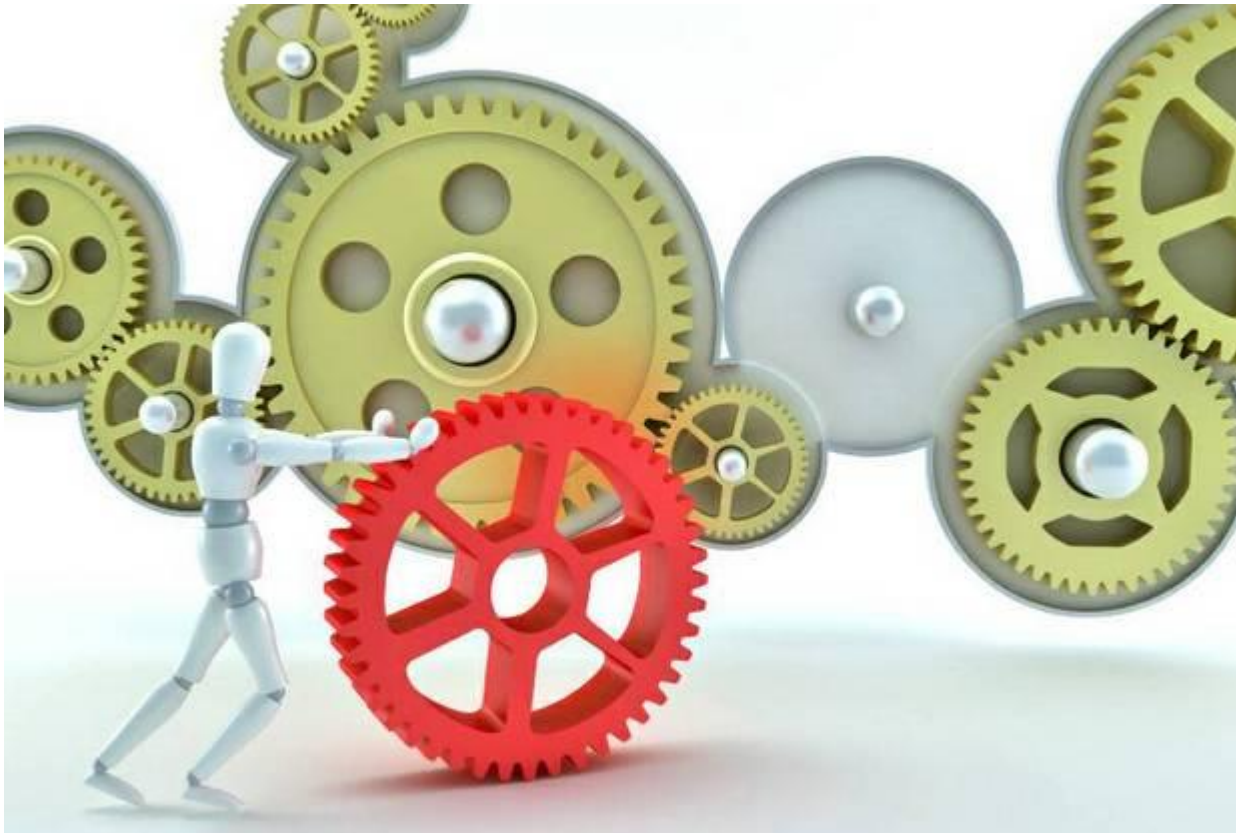

Только в русском и армянском языках знак @ называют собачкой. В других языках чаще всего @ называют обезьянкой или улиткой, встречаются и такие экзотические варианты как штрудель (на иврите), сельдь под маринадом (в чешском и словацком), лунное ухо (в казахском).

Допитливість - здатність дивуватися, цікавість і відкритість до всього ґ

Точність - здатність
удосконалювати й надавати
закінченого вигляду своєму
творчому продукту

Сміливість - здатність приймати рішення в ситуації невизначеності, не лякатися власних висновків і доводити їх до кінця, ризикуючи особистим успіхом та репутацією.

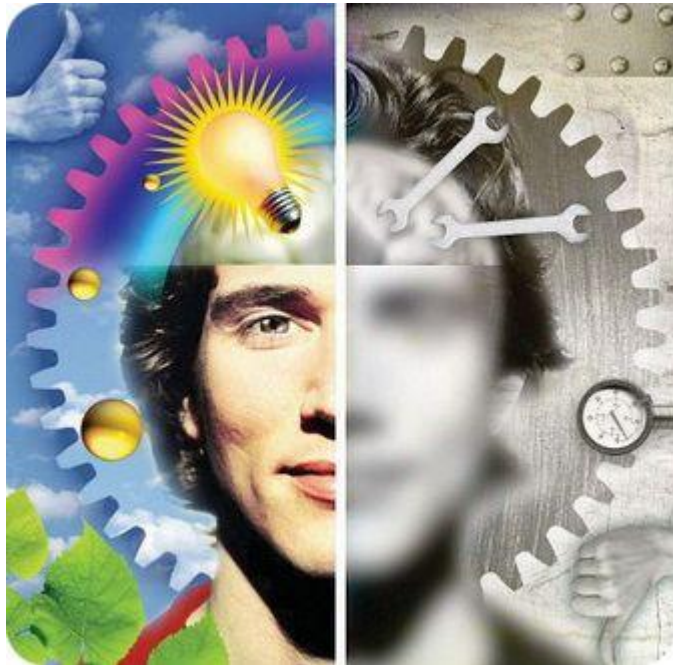

Креативність — (лат. *creatio* — створення)

творчість, що «не тільки висуває ідеї, але й доводить їх до конкретного практичного результату. А слово «творчий» (рос. *творческий*) залишається зі своїм вихідним значенням, що не розрізняє діяльність результативну й, навпаки, безрезультатну.»

Креативность - это
способность красиво смотреть на простые вещи.

Обдарованість

_ специфічне поєднання здібностей, інтересів, потреб, яке дає змогу виконувати певну діяльність на якісно високому рівні, що відрізняється від умовного “середнього рівня”

**Творча обдарованість –
дає змогу успішно розв'язувати
творчі завдання, виконувати
творчу діяльність більш
оригінально, ніж при наявності
” творчих здібностей.**

В.О.Моляко

Види обдарованості :

□ загальна і спеціальна;

**технічна, наукова (зокрема
математична), музична,
поетична, художня, артистична
та ін.**

моторна, сенсорна,
перцептивна, інтелектуальна
ТОЩО.

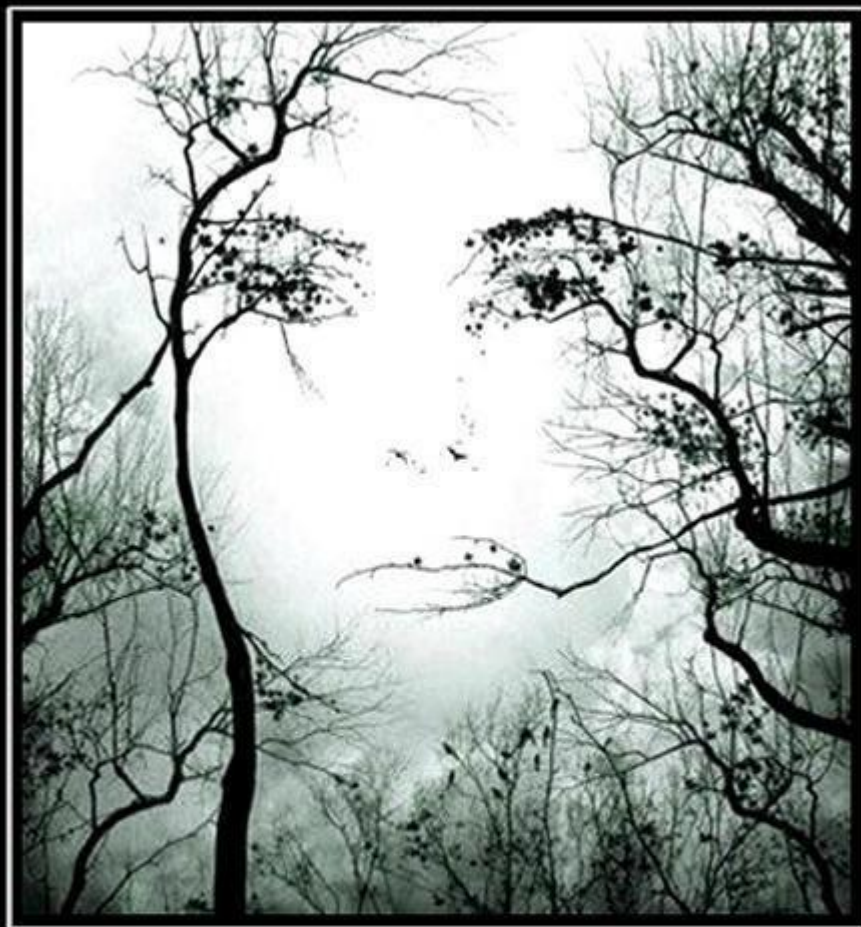

Вищими рівнями обдарованості є -

талант

- вищий рівень розвитку здібностей до певної міри, причому ці здібності значною мірою встигли реалізуватися в конкретних суспільно-значущих продуктах.

Талант

каждый видит по-своему

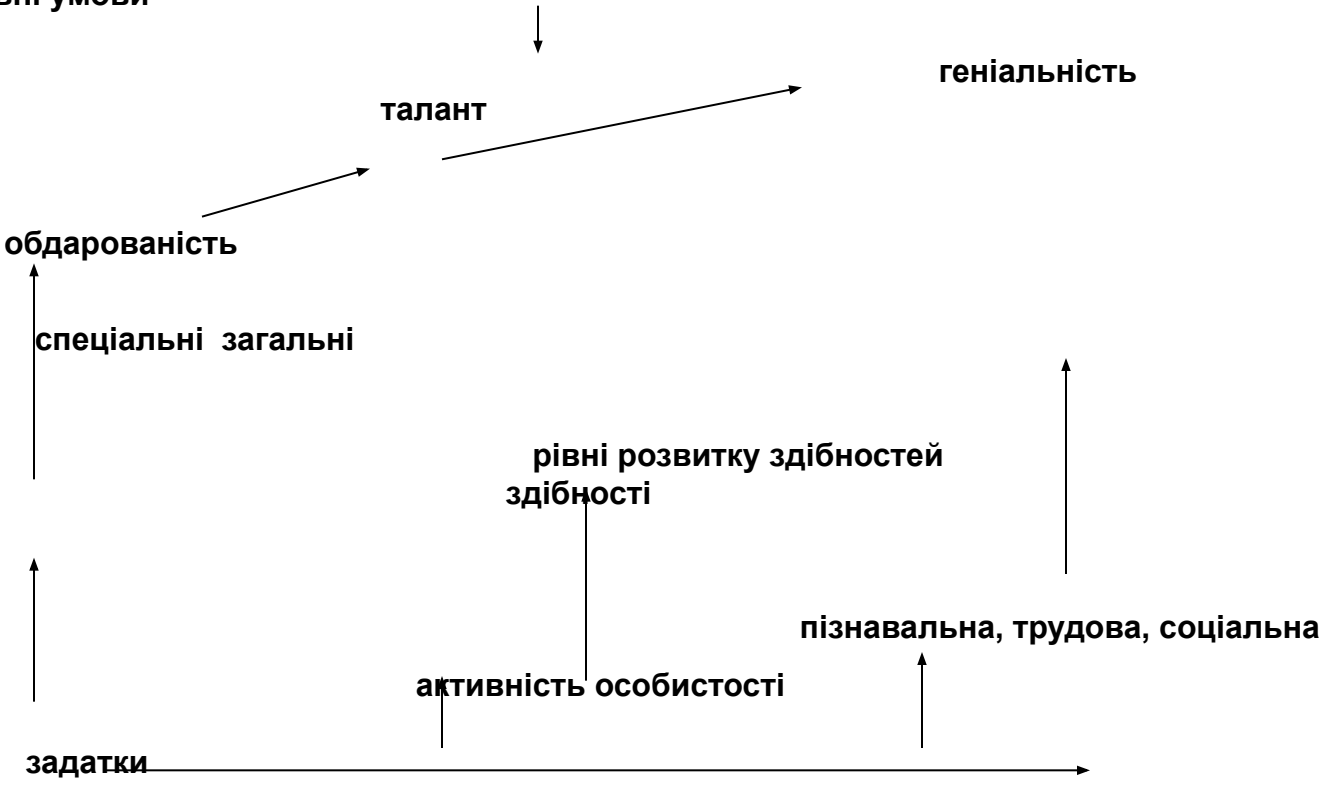
геніальність

- **соціальна властивість особистості, яку визначається високим ступенем прояву її таланту та активної діяльності.**

Розглянемо схему розвитку здібностей

Соціальні умови

Вправа 1. Нестандартне використання предметів.

На протязі 3 хвилин запропонуйте якомога більше нестандартних способів використання звичайних предметів. Свої відповіді нумеруйте і записуйте в стовпчик в зошитах. Голосно не промовляйте. Засікаю час.

Це предмети – **газета, цеглина, лінійка, мотузка.**

Перевіримо: хто придумав 20? 15? 10? Зачитайте свій список. Інші учасники доповнюють цей список своїми пропозиціями.

Вправа 2. Синоніми.

За протязі 2 хвилин придумайте якомога більше синонімів до слова «високий»

. Вправа 3. Непередбачені наслідки.

В умовах обмеженого часу вам необхідно в зошитах записати різні варіанти наслідків якоїсь фантастичної дії: наприклад, що буде відбуватися, якщо на Землі настане вічна темрява? Які наслідки може мати те, що на Землі зникнуть всі коти?

Вправа 4. Круги.

На бланках, де намальовано 20 кругів, за 5 хвилин треба зобразити якомога більше оригінальних малюнків, круги використовувати як основу.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Охарактеризуйте творчі здібності.
2. Які основні показники творчих здібностей?
3. Що таке креативність?
4. Дати визначення обдарованості.
5. Назвати види обдарованості.
6. Пояснити поняття: “талант”, “геніальність”. Яка між ними різниця?

Список використаних джерел :

1. Загальна психологія: Навч. посібник О. Скрипченко, Л. Долинська та ін. – К.: “А.П.Н.”, 1999.
2. Ільїна Н.М. Загальна психологія в екзаменаційних питаннях і відповідях: навчальний посібник / Н.М.Ільїна.- Суми : ВТД “Університетська книга”, 2009.
3. Тернопільська В.І. Психологія для старшокласників (від самопізнання до соціальної відповідальності): Навчальний посібник / За ред. проф. М.В. Левківського. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.
4. Цимбалюк І.М. Психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид-ня: випр. і доп. – К.: ВД “Професіонал”, 2006.

Дякую за увагу

